

(Do místnosti přicházejí poslední účastníci diskuse.)

Radim Palouš: Zahajuju rozšířený krizový štáb krizového štábu. První mluví Vašek Havel.

Václav Havel: Ano. On to příliš zahuhlal, Radim, takže já to zopakuju: Jsme rozšířený krizový štáb krizového štábu v tuto chvíli. Což je improvizované těleso pouze pro tuto chvíli.

Alexandr Vondra: Pro tuto krizovou chvíli.

Václav Havel: Pro tuto krizovou chvíli. Já začnu rovnou mluvit. Po zkušenostech s Pitrovou vládou a s jejím sestavováním jsme si řekli: Když ten Adamec chce s námi tak strašně rychle mluvit, možná chce taky, abysme mu sestavovali vládu nebo mu říkali lidi, který v ní mají bejt. A nevěděli jsme, co nám chce. Přijel z Moskvy od Gorbačova a tak. Chtěl se mnou mluvit jen mezi čtyřma očima, to jsme zamítli. Řekli jsme, že tam bude větší delegace –

(Do místnosti vstoupil John Bok.)

John Bok: Pivo bude za chvíli.

Václav Havel: Johne, když se shromáždí víc lidí, který sem mají přijít, a víc piv, tak všechno najednou, aby to tady nebylo jak v průchodáku!

Po zkušenostech s Pitrovou vládou, kterou jsme mu jakoby napůl museli přes noc sestavovat – stejně je špatná a tak dále, ale to teď není aktuální –, a po jednáních, kdy tady byli Valtr Komárek a ústřední tajemník strany lidový a tak dále, prostě se to všechno mlelo, tak jsme jeli k tomu Adamcovi a narychlo během půl hodiny – říkám-li jsme, tak tím myslím improvizovaně vzniklou delegaci, kterou nebylo s kým projednat a kterou tvořili Petr Pithart, Jirka Křížan, Michael Kocáb, Saša Vondra, já a Vláďa Hanzel, kterej už přerůstá z mého tajemníka v kohosi, kdo se furt s Adamcem o něčem dohaduje, vlastně už přerůstá v člena delegace... V této improvizované delegaci, kterou nebylo komu dáti schválit, jsme tam jeli a během zmatené půlhodiny jsme vymysleli – nevěděli jsme vůbec, co nám chce, ale po zkušenostech s Pitrou jsme zjistili, že musíme bejt připraveni na to, že chce náš názor na sestavení svý nový federální vlády a že chce dokonce i konkrétní jména. Byla to strašná věda, za půl hodiny to vymyslet. Ale cosi jsme vymysleli a nepočítali jsme s tím, že to vůbec vytáhneme z kabely. Mysleli jsme, že na nás bude něco křičet, že v Německu se střílí a že jestli nedáme pokoj, že i tady to bude zlý, a tak nějak nás bude strašit. A nevěděli jsme, co nám chce prostě, a tohle jsme měli v kapse.

Přijeli jsme tam a místo obvyklého žvanivého úvodu nám řekl: »Ukažte mi svý návrhy na federální vládu.« Tak jsme mu předložili návrh, který rovněž nikdo neschválil, mimo dnešní krizový štáb, což byli víceméně skoro ty samý lidi, který k tomu Adamcovi jeli. A ten návrh nás nechal kompletně říct. Před předsednictvem vlády byly velký demonstrace. Volalo se tam:

»Demisi! Demisi!« A novináři a barikády z papírových beden. Vypadalo to jako v revoluční Francii roku 1968 nebo tak. A my jsme tam teda přišli a on řekl: »Řekněte mi své návrhy.« Ptali jsme se: »Včetně jmen?« – »Včetně jmen.« My jsme předložili své návrhy, načež nastalo jakési drama, o kterém zatím nebudu mluvit. V tuto chvíli vám řeknu výsledek, na kterém jsme se potom... To drama vám samosebou taky potom řeknu, ale kvůli tomu ta bezpečnostní opatření, protože se musíme poradit, jak zajistíme po určitou dobu absolutní embargo na ty informace. Dřív nebo později se to všechno zveřejní, ale z určitých důvodů, které pochopíte, musí být naprosto totální embargo, aby to nikdo nikde neprožvatlal.

A to komuniké, na kterém jsme se nakonec dohodli a které řekne ředitel televize Pavel, který tam u toho byl, večer v televizi a jehož rámec bychom neměli překročit ani na naší tiskový konferenci v půl osmý – tam bude řečeno, že to byla vzrušená, intenzivní, ale věcná jednání, která budou zítradopoledne pokračovat. Což je formulace, která neuspokojí veřejnost, novináře, nikoho. Ale jak snad časem pochopíte, až předám slovo Petrovi, kterej to snad bude schopen pořádně vyprávět, ale až to celý vyslechnete, tak pochopíte, že to je nutný. Jak veřejnost a smečku novinářů přesvědčit, aby se spokojili s takovou neurčitou formulací, nevím. Ale to ještě vymyslíme. No a zejtra tam máme v deset pokračovat a v osm ráno mu máme poslat své návrhy pro různé alternativy, co mohou zítra nastat. Nejprve vám řeknu to, co jsme mu předložili, a potom vám Petr bude vyprávět, jak tam to drama probíhalo, včetně toho, že na jednu chvíli si mě vzal na čtvrt hodiny do jiné místnosti a mluvil se mnou opravdu mezi čtyřma očima, a podobně.

My jsme mu řekli, že předseda vlády, to jest on, by měl mít svého prvního místopředsedu Urbana, protože to je tandem a patří k sobě, že ano. Dále, že má být přestrukturován celý ten spolek místopředsedů tak, aby byl zároveň jakýmsi politickým kabinetem, který bude zárodkem nějaké budoucí lepší vlády než Adamcovy. Tak jsme si to my zdůvodnili, ale tohle jsme mu neřekli, jen jsme mu to naznačili. A to je v pravomoci ministerského předsedy, přestrukturovat ty své místopředsedy. Že by byl pouze jeden první místopředseda a že by bylo bohužel opět velké množství místopředsedů, ale mělo by to úplně jinou podobu. Místopředsedou by byl předseda český vlády, ať to je Pitra nebo kdokoliv jinej, předseda slovenské vlády, ať to je, kterej chce. To je zatím zvyk a nutnost, pokud ta federace má tuto podobu, jakou má. Dále, že by to byli lidovec a socialista, jako představitelé jiných, už existujících politických stran, a tím pádem celé Národní fronty. A že Občanské fórum a

Veřejnost proti násilí by nabídli dva další místopředsedy. Jedním z nich by byl doktor Dlouhý, což by byla taková předsunutá hlídka budoucího ekonomického...

Zatím bysme vůbec do té ekonomiky nesahali, až v příští vládě jsme si mysleli, která může být třeba za týden. Ale jako předsunutá hlídka všech našich ekonomů z Prognostického ústavu oni se všichni už spekli do jednoho tělesa jako jakýsi jejich vyslanec a předsunutá hlídka a zárodek jejich budoucí práce by tam byl doktor Dlouhý, to je náměstek Komárka v Prognostickém ústavu. A další místopředseda by byl opět navržen Občanským fórem a Veřejností proti násilí. Tento místopředseda by měl na starost legislativu, což byl doposud zvláštní ministr s tím pověřením a pak to dali místopředsedovi, tomu Čalfovi a tak dále. A měl by na starost legislativu a pravděpodobně by se transferovala část mocenských nástrojů přímo pod něj anebo by měl nad nima dozor, přes to vnitro a tak, aby se trochu rozštěpilo. Dostal by pravděpodobně bezpečnost pod nějakou přímou kontrolu a podobně. A to by musel být Slovák. A musel by to být ze všeho nejspíš asi Janko Čarnogurský, že ano, při této variantě. Ony se pak objevily další varianty. Dále jsme řekli, že bysme navrhli ministra zahraničí Jirku Dienstbiera, ministra paliv a energetiky, což by měl být jeden z těch ekonomů, co nám navrhli ekonomové, ale Slovák. A oni nám navrhli jenom Čechy. Ministr financí Klaus, ministr práce a sociálních věcí Petr Miller a ministr vnitra Rychetský. Chtěl jména, měl je. Chtěl formu, jak si to představujeme, dostal ji. Na tohle se ptal zničehožnic, aniž měl jakýkoli úvodní řeči. Na tohle se ptal, tak jsem tohle já řekl. Načež nastalo jakési drama. A já bych prosil Petra, aby se ho pokusil vyprávět, to drama, anebo vůbec pochopit, já jsem ho totiž dodnes vůbec nepochopil, to drama.

Petr Pithart: Ano, skutečně teprve... Teď, jak si na to vzpomínám, tak začínám tušit, jak to asi bylo.

Václav Havel: Ono to je všechno [nahrané], ale to je přísně v trezoru.

Petr Pithart: Já řeknu nejdřív něco, jak to bylo... To prostě byla domluvená věc, ale nebyla domluvená dobře, nebyla nacvičená, takže chvílema se zdála nesrozumitelná. Především nás –

Václav Havel: A domluvená věc z naší nebo z jejich strany?

Petr Pithart: Z jejich strany.

Václav Havel: Aha.

Vladimír Hanzel: Ten Krejčí říkal: »Pozorně poslouchejte.«

Petr Pithart: Ano.

Vladimír Hanzel: A já jsem si všiml, jak chtějí říct –

Petr Pithart: Především nás překvapilo, že on s námi vůbec nechtěl mluvit o tom, kvůli čemu tam byla ta veřejnější delegace. My jsme se dokonce domnívali, že budeme mluvit hlavně

o tom, protože my jsme tímto kabinetem nabídli té federální vládě velmi schůdné řešení, jak překonat v této vládě neřešitelnou situaci poměru straníků a nestraníků. Tam je tolik odvětvových ministerstev, která nechce nikdo řídit, a žádné kandidáty bychom nevymysleli! Tam prostě ten poměr straníků a nestraníků by byl vždycky pro veřejnost nepřijatelný. Ale my jsme se právě domnívali, že ten kabinet, ta užší vláda složená z předsedy a jeho náměstků, že by skutečně byla paritní a že by byla přijatelná a že my bychom takto tu vládu vlastně představili a řekli bychom veřejnosti, že toto je ta vláda a tohle nepočítejte. To znamená tam by byli čtyři nekomunisté a dva komunisté a předseda. Nás překvapilo, že vůbec o tom nechce mluvit a rovnou na Vaška vyhrkl. Ten snad to tam začal hledat, za pět, za čtyři minuty to bylo hotovo a v tuto chvíli – on celou tu dobu jaksi brunátněl, ačkoliv nemluvil – řekl: »Souhlasíte s prvním náměstkem ministerského předsedy Urbanem?« My jsme řekli: »No, ano. My jsme proti němu nevznesli žádnou námitku.« Teď jsem se domníval, že mu na tom Urbanovi velmi záleží a že se chce ujistit, nemáme-li námitky proti této osobě a že to pro něj bude přijatelné. Akorát mě mátl ten obličej. A teď on řekl: »Já půjdu zítra... zítra oznámím« –

Vladimír Hanzel: Ne. Dneska.

Petr Pithart: »Dneska půjdu za prezidentem republiky a požádám jej, aby vyzval prvního místopředsedu Urbana, aby sestavil vládu.« A my jsme prostě vůbec nic nechápali, chvíli.

Vladimír Hanzel: Krejčí říkal: »Pozorně poslouchejte!«

Petr Pithart: Krejčí říkal: »Pozorně poslouchejte!« A on to snad ještě jednou opakoval a pak Vašek říkal: »Chcete snad říci, že podáváte demisi?« A on v tu chvíli byl velmi takový rezolutní a říkal: »Ano! Já nehodlám, nemůžu, nechci s touto vládou...« A teď vysvětloval, k čemu je vláda a jací my jsme nezodpovědní floutkové a že on musí každý den řešit a tak dále.

Václav Havel: On řekl doslova, že vládu nelze dělat z dobrovolníků a amatérů –

Jiří Křižan: – a pod nátlakem.

Petr Pithart: – a pod nátlakem.

Alexandr Vondra: – a hrozbou, že se zhroutí národní hospodářství.

Petr Pithart: Krejčí začal mluvit o bílém teroru, to několikrát opakoval a já jsem se to snažil brzdit tím, že jsem se ptal: »Prosím vás, abychom se orientovali, překvapil vás počet těch jmen, nebo některá jména?« A on řekl: »Všechno!!! Všechno!!!« A já jsem říkal: »Spíš jedno nebo druhé?« – »Všechno!!! Naprosto nepřijatelné! Vždyť jste řekli, že nemáte nic proti náměstkovi ministerského předsedy Urbanovi.« V tu chvíli jsme začali říkat: »Ale to je úplně jiná situace, na to my vůbec nejsme připraveni, to my zřejmě teda nesouhlasíme s touto osobou jako s premiérem.« A on znovu opakoval svou vůli jet na Hrad. A Vašek odpálil okamžitě a řekl: »My jedeme taky na Hrad.« To znamená navrhnout jiného premiéra. Teď

jsme se začali dohadovat: Přijmou nás tam nebo můžete tam zavolat? A v podstatě Vašek vstával. Byla to situace nesmírně vzrušená. Ti dva hoši ale teda byli klidní. Vladimír Hanzel: Krejčí se tam usmíval.

Václav Havel: Oskar Krejčí a Pavel tam byli.

Petr Pithart: Ti byli jako velmi klidní. A ve chvíli, kdy opravdu to vypadalo tak, že oběma vchody budeme utíkat na Hrad, oni tím a my tím, tak Pavel řekl: »Nebylo by snad možné, kdyby vy dva –

(Do místnosti vešel John Bok.)

John Bok: Já se omlouvám. Je tady pan Hájek kvůli nějakým ministerským křeslům –

Vladimír Hanzel: Miloš nebo Jiří?

Václav Havel: Kterej Hájek?

Stanislav Milota: Kterej Hájek? Miloš? Jiří?

Václav Havel: Může sem.

(Zvýšený ruch u dveří.)

Radim Palouš (polohlasem k Miloši Hájkovi): Sedni si.

Petr Pithart: V tu chvíli vyzval Pavel, jestli by nebylo možné, aby Vašek a pan předseda se odebrali do vedlejší místnosti, a oni se tam odebrali. Setrvali tam patnáct dvacet minut. A mezitím ti dva hoši prostě nás začali přesvědčovat, jaké obrovské zásluhy [Adamec] má, jak překonal sám sebe, celou svoji minulost, kolik už udělal kroků v tom, aby tuto společnost prostě vymanil z toho zakletí, a kolik tabu překročil a jak strana prostě po něm jede a jak to je všechno na něm, že i ta cesta do Moskvy byla na něm, že by tam nikdo nejel a že my děláme hroznou chybu.

Vladimír Hanzel: Ale říkal třeba, že když sestavil novou vládu, že to jenom po někom vzkázal a ono to bylo –

Petr Pithart: To bylo teda opravdu neuvěřitelný! Říkal: »Samozřejmě, že ta vláda je špatná!« Ti dva říkali: »Ano, to je sebevražda.« A on říkal ještě před tím: »To je špatná vláda, já jsem to věděl a Urban to měl vysvětlit a on to nevysvětlil té veřejnosti, no samozřejmě, že ta veřejnost to nemohla přijmout. On to nedokázal vysvětlit a já jsem musel dva dny sedět na sjezdu JZD.« Václav Havel: A Urban nedokázal říct, že to je začátek restrukturalace, která má být do konce týdne dokončena. Nedokázal prý vysvětlit, že ta vláda je otevřená, že není uzavřená. A prej: »Kdybych já nemusel za Gorbačovem, s kterým jsem musel mluvit, já bych to na tý tiskovce vysvětlil, ale ten Urban to zkazil!«

Petr Pithart: »A ty dva dny jsem tam musel sedět.« A já jsem říkal: »Ale prosím vás, proč jste tam musel sedět dva dny, když se tvoří vláda?!«

Václav Havel: Na sjezdu JZD.

Petr Pithart: A on říkal: »Musel jsem tam sedět!!« Na sjezdu JZD. My jsme říkali: »Ale v téže době Pitra, který je zemědělec, s námi seděl šest hodin.« A on říkal: »No právě proto, že on tam nebyl, tak jsem tam musel bejt já.« No prostě nepochopitelný – sestavuje se vláda a on dva dny sedí prostě na sjezdu JZD. A říkal, že ti lidi by mu to neodpustili.

Václav Havel: Skočím ti do řeči. Pro Miloše Hájka a Vaška Malého, který přišli pozdě. Tohle je absolutně důvěrný, co teď říkáme, a pak se domluvíme, co budem říkat dalším kamarádům, jo?

Petr Pithart: No a v tuto chvíli, když oni byli vevnitř, Pavel !

Václav Havel: Jirko, je absolutně důvěrný, co tady říkáme, jo? Zatím. Posad' se. Pokračuj Petře. Nešuškejte si tam!! Jirko, posad' se a pokračujem!

Petr Pithart: V tuto chvíli Pavel, v době tedy nepřítomnosti premiéra a Vaška... V tuto chvíli jsme začali chápat, že to je všechno domluveno. On nás překvapil s variantou úplně neslýchanou. Adamec by šel na Hrad a premiér, na kterém bysme se dohodli, by sestavil vládu. My jsme zalapali po dechu, ale hned jsme se snažili reagovat. Ptali jsme se: »Jaký premiér?« Z jeho strany padlo jenom jedno jméno. My jsme řekli, že taky bychom jednoho měli, pak se ta obě jména vyslovila. On teda má za to, že by to měl být dvaadvacetiletý právník Čalfa.

Zdeněk Jičínský: Jako co? Jako co?

Petr Pithart: Jako premiér.

Zdeněk Jičínský: To snad není už možný!

Petr Pithart: My jsme dali najevo, že to není vůbec náš typ a Vašek v té chvíli řekl, že by to měl být funkcionář Národní fronty a že o jednom takovém mladém a energickém a průbojném ví, a jmenoval –

Jiří Křížan: – Sachra.

Petr Pithart: – Sachra.

Jiří Křížan: Tady jenom věcná poznámka. On to uváděl – a na tom se stále točil, na tom Čalfovi –, že tam musí bejt Slovák.

Petr Pithart: Ano. V podstatě to řekl tak: Abych já mohl být prezidentem, musí být premiérem Slovák a toto je jediný Slovák, který připadá v úvahu. V tu chvíli my jsme řekli, že chápeme, že by to měl být Slovák, a že také možná bychom jednoho Slováka měli. On se ptal kterého a my jsme neřekli –

Václav Havel: Řekli. Řekli. Já jsem říkal: »Janko Čarnogurský –

Petr Pithart: Aha! Jo.

Václav Havel: – ale to je pro vás, obávám se, moc silný kafe.« (KPithartovi) Ale Mira Kusýho jsme asi nejmenovali.

Petr Pithart: Mira Kusýho jsme nejmenovali, protože to byl jediný, který –

Pavel Rychetský: Při včerejším jednání s VPN bylo výslovně řečeno, že Čarnogurský je nereprezentuje, že oni ho nechtějí.

Petr Pithart: Ano, ano, ano, ano, ano. To bylo jasné. I oni [zástupci federální vlády] řekli, že je to nepřijatelný, a jméno Mira Kusýho jsme neřekli. Celá tahleta konstrukce stojí na tom, že premiér bude Slovák a že je v podstatě na nás, abychom ho přesvědčili o složení této vlády. V tuto chvíli, zdá se mi, mu už vůbec nevadila ta sestava.

Vladimír Hanzel: Adamec je prezident.

Petr Pithart: Ano, Adamec je prezident. Vůbec mu ta sestava nevadila, protože vlastně šlo o to –

Václav Havel: Ticho tam!

Petr Pithart: – aby on šel na ten Hrad a my abysme měli vládu, jakou chceme, takže bysme teda byli všichni spokojeni. On řekl, že si ty návrhy nechá tam, že samozřejmě je ukáže tomu, kdo by tu vládu eventuálně sestavoval, a vyzval nás, abychom my toho, koho bychom chtěli nominovat na předsedu vlády, také přivedli s sebou, nebo dva, aby se ukázalo, kdo z nich skutečně takovou vládu chce nebo může sestavit.

Václav Havel: Já k tomu musím dodat, že se Sachrem, který tu odpoledne byl, jsem stihnul důvěrně [mluvit] a ve dveřích se ho zeptat, protože jsem cítil, že tahle situace by mohla nastat – ještě jsme to ani nevěděli, než jsme tohle domlouvali –, jestli by vzal předsedu federální vlády. A on řekl, že jo. Proto jsem to jméno vyslovil.

Petr Pithart: Ano. My jsme se pak ještě několikrát ptali Adamce, kdyby se ten náš seznam požadavků zkrátil, jestli by přece jenom... Ukázalo se, že vůbec ne. V podstatě nešlo o ty osoby a nešlo o to, že by byly nějak zvlášť nepřijatelné anebo že by jich bylo moc. On prostě chtěl té příležitosti využít, aby se definitivně od vlády odpoutal – (K Ivanu Gabalovi) Ivane, počkej, prosím tě!

Ivan Gabal: Já se omlouvám.

Petr Pithart: Aby se definitivně od vlády odpoutal, protože on to nechce dělat. Evidentně to nechce dělat. Nevím, jestli víc chce dělat prezidenta, ale nás v tuto chvíli napadlo, že se tím za prvé řeší otázka demise Husáka, která by mohla vlastně být nejbrizantnější událostí, pokud by k ní nedošlo. A že se tím vyhýbáme i tomu složitému řešení té otázky, kdo místo toho Husáka.

Václav Havel: Je to v podstatě polskej model. Jak psal Michnik: Váš prezident, náš předseda vlády, že jo? Ale to celý bylo součástí jakési mazané jejich režie, protože vedle, když jsem s ním mluvil mezi čtyřma očima, s tím Adamcem, [tak] on samosebou říkal cosi absolutně jiného, než co říkali tihle dva chlápkové mezitím vám. On furt říkal, že nebude předsedou vlády, že jede dneska dát demisi, a už se domlouvalo, v kolik hodin tam [na Hrad za prezidentem republiky] pojede on, v kolik my a tak dále. A on že to oznámí v sedm hodin v televizi a my v půl osmé na tiskovce, a furt se mluvilo. Vašku je přísně tajný o čem mluvíme! A furt se mluvilo už jenom o tý režii toho, jak bude jinej ministerskej předseda a o žádným prezidentovi nebyla řeč.

Stanislav Milota: Je tu z předsednictva ČSL pan Sacher.

Václav Havel: Ano. Dejte ho do krizového [štábu], ne, ať jde sem. Může jít sem?

(Projevy souhlasu.)

Radim Palouš: Ať jde sem.

(Hlasy u dveří. Do místnosti vstoupil Richard Sacher a jeho spolupracovník ze sekretariátu ÚV ČSL.)

Václav Havel (k Sachrovi): Ne, to je dobrý, já mám tady taky tajemníka.

Stanislav Milota: Tak prosím vás klid, klid!

Václav Havel: Vašku, teď není diskuse! Teď dáváme referát. Pak se můžeš hlásit do diskuse. Já pro vaši informaci jenom řeknu, kde jste se ocitli, pánové, a o čem se tu mluví. Za prvé. To, o čem se tu mluví, je hermeticky uzavřený a zatím úplně tajný. A je to vyprávění o našem naprosto nepochopitelném dramatickém setkání s premiérem Adamcem. A přišli jste v polovině toho vyprávění, ale asi nezbyvá než v něm pokračovat dál. A pak vám někdo bokem řekne ten začátek toho vyprávění.

Petr Pithart: Začínám to jako pomalu shrnovat. (Ke Gabalovi.) Já... Ivane, mě to strašně... Nezlob se, ty furt mluvíš, mě to ruší!

Radim Palouš: To je opravdu strašně rušivý!

Václav Havel: Já bych možná měl říci ještě, než bude Petr shrnovat, co jsem s Adamcem mluvil mezi čtyřma očima.

Petr Pithart: Ano, ano. To my nevíme.

Václav Havel: To jsem neměl čas nikdy nikomu říct, a než mě zastřeje, tak abych to někomu řekl. Ale ono to je vlastně...

Vladimír Hanzel: Ne, to není nahraný.

Václav Havel: To nemáme ani nahraný. Jenom KGB a StB to mají nahraný Ten rozhovor s ním byl hospodskej. Začal jsem já a říkal jsem mu: »Opravdu nechcete být tím premiérem?«

A on říkal: »Opravdu ne.« Já jsem říkal: »Vy si opravdu myslíte, že jsme banda dobrovolníků a jakýchsi amatérů, který přivedou národní hospodářství do hrůz?« A on říkal: »Tak já jsem to úplně neřekl.« A teď začal říkat: »Nám oběma jde o národní věc, to je jasný, na tom jsme se už několikrát utvrdili, ale já mám hrůzu, že takováhle vláda tady způsobí něco, jako je v Polsku nebo v Maďarsku, inflaci a hospodářskou katastrofu a podobně.« A já jsem říkal: »No ale co v této chvíli dělat, ta veřejnost musí prostě být jakýmsi způsobem uklidněna, nebo budou nevyzpytatelný výbuchy, zejtra, pozejtří a tak. A jestli nechcete odseknout i Občanský fórum, aby ztratilo důvěru, tak musíme té veřejnosti dneska něco říct. Protože pak ztratíte už vůbec jakéhokoliv partnera k jednání, když nás smetou.« A on říkal: »To chápu, to chápu.« Byla řeč o mocenským zásahu a on říkal: »Situace je vážná, v Německu, v Lipsku se střídalo do komunistů už, sovětské jednotky tam kvůli tomu zůstávají, proto neodcházej ani od nás.« A říkal: »Situace je vážná, ale ne katastrofická.« Asi v tom smyslu, jak říká můj bratr. Říkal, že sice ta armáda strašně na něj tlačí, jako že tu chce udělat pořádek a vzít to tady do ruky. Ale že on je rozhodnut to nepovolit (to všechno je taky nějaká hra, nevím jaká), že on to nepovolí, že to nedopustí. A já jsem říkal: »No a co teda | vy chcete jet k prezidentovi a podat mu demisi a chcete říct: pan Urban. To znamená den odkladu k sestavení nové vlády, protože pan Urban bude mít ten samej názor jako vy, že jsme banda amatérů jakási, a budeme se s ním den dohadovat a pak teprve budeme muset navrhnout nového premiéra. Lepší teda je ho navrhnout hned kvůli klidu.« A on říkal: »Ano, to asi jo.« A já jsem říkal: »No jo, ale co se potom stane, když pan Husák náš návrh nepřijme a pověří sestavením vlády Biřáka? Tak bude občanská válka přece.« A on říkal: »To je možný.« (Smích.) Ale bylo to v podstatě sousedské povídání, fotrovské, kde vůbec nepadl jakýkoliv náznak toho, že by on chtěl být prezidentem. A já jsem říkal: »Jak si představujete svou politickou budoucnost?« On říkal: »Já půjdu do penze, mám na ni nárok, já chci pryč z politickýho života, já už jsem udělal dost.« A takhle jako: »Propusťte mě, dejte mi všichni pokoj!« Takhle hrál unavenýho, který už od toho všeho chce mít klid a chce domů a k mamince a tak, že. A bratrsky jsme se rozešli s tím, že on jde do penze a že už to nechá nám všechno, jo. (Smích.)

Petr Pithart: Teď to začíná být naprosto jasný! On mu neřekl nic! V té chvíli, kdy mu měl říct to nejdůležitější, tak takhle tlachali. Ale to bylo jenom proto, [že] on se styděl říct, že chce být prezidentem, a musel to říct někdo jiný v jeho nepřítomnosti. Čili to tlachání tu bylo jenom proto, abychom my zůstali o samotě s těmi dvěma hochy. A jeden z nich | jakoby náhodou ho něco tak osvítilo | řekl tu ideu, že on by šel teda na ten Hrad a že tím by se vyřešila řada věcí. Patrně on by na jakýkoliv seznam, na jakékoliv návrhy reagoval stejně. On se nechtěl pouštět do jakýchkoliv detailů. Mě furt zajímalo, jestli ho dráždí víc Dienstbier

nebo Čarnogurský. Odmítl prostě cokoli. On se chtěl naštvat, aby mohl říct: Tak pojd'te si ještě pohovořit. Zřejmě v té Moskvě se dohodli na tomto řešení, zřejmě se obávají, že ten Husák by opravdu sám asi neodešel, a toto prostě bude na něj tlak. Gorbačov se dohodl s Adamcem | tomu on by asi neodolal. A nás v podstatě využil nebo zneužil k tomu, aby tohleto řešení vůbec se rozběhlo. Protože jsem přesvědčen, že s ostatními zřejmě o tom nemluvil, to už by tu asi byli a mluvili by o tom s náma. Zřejmě to prostě chtěl říct právě nám. Řekl – už končím – řekl, abychom zítra s sebou přivedli toho nebo ty, kteří by byli ochotni tuto vládu sestavit. On má Čalfu, my máme Sachra.

Václav Havel: Anebo Slováka.

Petr Pithart: Anebo Slováka, jehož jméno jsme nevyslovili, protože jsme s ním nemluvíli, a samozřejmě zdálo se nám neslušné, aby to jméno tam padlo. On znovu a mnohokrát opakoval, že to musí být Slováka, jinak to bude nepřijatelné. Pokud jde o toho Sachra, říkal: »Prosím vás, vemte s sebou někoho, koho prezident bude akceptovat. Musí ho nějak znát.« My jsme říkali: »No, to snad se s ním může seznámit, to snad není v tuto chvíli to nejdůležitější.« Proti tomu jménu samotnému nějak nic moc neřekl.

Václav Havel: Neřekl nic, ptal se na nějaké údaje, jestli je pan doktor Sacher právník nebo čím je.

Petr Pithart: Ano, ano, ano.

Václav Havel: Ale tam byl ještě jeden bod, který zřejmě byl také součástí té hry, totiž, že on, když se po našem návratu otevřela ta otázka jeho prezidentství, začal žbrblat cosi v tom smyslu, že to Federální shromáždění je plný stalinistů a že on byl ten, kterej odvolal s Gorbačovem okupaci a zkritizoval ji, a že tihle lidi ho prostě nemůžou prezidentem zvolit. A to celý, jak teď si uvědomuju, říkal jen proto, abych já řekl: »No, ale stejně zvolí spíš vás než Dubčeka.« A on [by] řekl: »No, to asi jo.« (Smích.)

Petr Pithart: On... Jo! A ještě jsme říkali, když parlament sundal ty odstavce z té ústavy, že tedy samozřejmě zvolí i jeho, ale on chtěl zejména slyšet tohle ubezpečení. Ne tohle. Tohle chtěl slyšet. Přecházel z té velmi ruměné a brunátné tváře do pohody, že jo. A když jsme mluvili o prezidentovi, tak byl úplně –

Václav Havel: A ještě jedno je nutno říct. V jakési rané fázi tohoto absurdního dramatu on najednou řekl, že nemá čas, že ten sjezd JZD ho zdržel a Kreml a ještě na letišti musel čekat, než odletí za Gorbačovem a takhle. A že má málo času a přitom s tolika lidma musí jednat. Že vlastně už čtrnáct dní jedná a nepracuje a že musí jednat s nejrůznějšími politickými složkami, že jich tady je hodně, že Občanské fórum není jediné a že u něj byl Čestmír Císař a tak dále.

Jako by Obroda hrála po nějaký vlastní linii a stranou od Občanského fóra. Tak aspoň on to – Petr Pithart: Mencla ještě zmínil. Mencl.

Václav Havel: A Mencl a tohle. A že to je také významná síla a to a ono. Jako by to Občanské fórum byla jedna z mnoha skupin vedle Hnutí za občanskou svobodu, Demokratický iniciativy a stovek novejších stran, co dnes zakládá každéj druhý člověk. A tak to jako bagatelizoval, aby do toho zapletl tu Obrodu a zřejmě vnesl svár mezi ni a nás, nebo nevím, proč to tam zapletl. Čestmír Císař prej tam mluvil o nějakým křesle, který taky chce nebo co.

Radim Palouš: Jestli skončila ta dramatická... Doplnění!

Alexandr Vondra: On vysloveně říkal, že dneska jednal s Bartončíkem a že tam za ním byl – pokud si dobře vzpomínám tak dneska – Císař a Mencl s tím, že Císař by byl ve vládě, on osobně.

Václav Havel: Miloš Hájek se hlásí za Obrodu, tak možná řekne |

Miloš Hájek: Adamec si povolal nejdřív Mencla, pak Císaře –

Václav Havel: Povolal?

Miloš Hájek: Povolal.

Václav Havel: Nepřišli tam ze své vůle?

Miloš Hájek: Oni tam nepřišli ze své vůle, on si je pozval. A navrhl sestavu Adamec na Hradě a zdůvodňoval to tím, že mají zjištěno, že –

Václav Havel: A to navrhl Adamec sám? On mluvil: Já na Hradě?

Miloš Hájek: V prvním hovoru s Menclem ne, až v tom druhým. Říkali, že mají zjištěno, že v parlamentě Dubček neprojde v žádném případě.

Václav Havel: No vidíš to! To úplně zapadá do toho všeho.

Miloš Hájek: A že ho nemohou tedy jaksi kandidovat. A navrhoval sestavení nové vlády, do které zval Čestmíra Císaře jako místopředsedu, [Miroslava] Galušku jako ministra zahraničí a Miroslava Grégra jako ministra průmyslu.

Václav Havel: A jak se oni k tomu vyjádřili?

Miloš Hájek: Tito jaksi řekli, že bez souhlasu [Občanského] fóra žádnou funkci nepřijmou.

Václav Havel: To je v pořádku, to je hezké, ale proč sem okamžitě nepřiběhli nám to říct?

Miloš Hájek: Já to sem jdu říct. Já jsem byl od nich informován a vyslán sem, abych to řekl.

Václav Havel: Ale běží o minuty, nikoli o hodiny.

Radim Palouš: Hanzel chce něco.

Vladimír Hanzel: Já ještě doplním takovou věc. Ten Adamec neustále od počátku zdůrazňuje, že je poctivý a čestný chlap a tak dále. Dneska jsme se přesvědčili, aspoň já mám

ten silnej pocit, že hraje divadlo a že to bylo připravené divadlo. On se rozčílí skoro na mrtvici a za pět minut je strašnej kamarád a říká o tom, jak půjde s náma na pivo do hospody. To bylo několikrát během tohohle, to bylo celý připravený a hráli na nás divadlo. My jsme koukali jako opaření, co se děje.

Radim Palouš: Křižan.

Jiří Křižan: Měl připravený tvrdý argument na nás – to bylo při tom brunátnění –, že jsme mu slíbili, že studenti nebudou stávkovat, a že jsme to nedodrželi.

Vladimír Hanzel: Ale on to pak zamlouval –

Jiří Křižan: A nechtěl slyšet, co my jsme říkali, že tu situaci zavinil on tím, jakou udělal vládu. On říkal: »Ne, ale vy jste mi slíbili...!« Petr mu říkal –

Petr Pithart: – že stávka skončila v sobotu a že znovu se rozběhla poté... On absolutně se odmítal bavit o jakýchkoliv detailech.

Jiří Křižan: On dodržoval svůj scénář.

Petr Pithart: Ano. Tam šlo o tu jednoduchou linii a po té šel.

Radim Palouš: Miloš chtěl [něco] říct.

Miloš Hájek: Zapomněl jsem dodat ještě, že v tom jeho návrhu bylo, že komunistů bude ve vládě méně než polovina.

(Václav Havel s někým šeptem mluví.)

Vladimír Hanzel (k Havlovi): Slyšels, Vašku?

Václav Havel: Cože?

Radim Palouš: Ještě jednou. Miloš Hájek říká, že slíbil, že komunistů bude ve vládě méně než polovina.

Václav Havel: Ano. Já tady mám aktuální jenom informaci pro vás...

(Otevřenými dveřmi zaznívá zpěv koledy doprovázený akordeonem.)

Stanislav Milota: Je tady Mikuláš s muzikou –

Jiří Křižan: To je Společnost za veselejší současnost.

Václav Havel: Ano. Tak uděláme veselou pauzu. Ale to se zdrží asi. Malá vsuvka: Na vnitra jsme navrhovali Rychetskýho. Právě jsem dostal od něj lístek, že nechce. Ale mezitím jsem zjistil, že máme jiného kandidáta, kterého navrhuji architekti, protože ministerstvo vnitra se neobyčejně architektů týká, a totiž Rajniše. A teď mi není jasný, jestli to je do národního nebo do federálního?

Pavel Rychetský: Vy jste tvrdili, že jste tam předložili – což jsem nevěděl a slyšel jsem to poprvé – mé jméno jako možnou alternativu na federálního ministra vnitra. Nikdy žádného ministra vnitra nejsem ani schopen ani ochoten dělat. Žádného.

Václav Havel: Dobře. Bereme na vědomí. Rajniš je [do] národního nebo [do] federálního?

Pavel Rychetský: [Do] národního.

Václav Havel: [Do] národního. Čili ho zase škrtnám a píšu ho na jinej papír.

Pavel Rychetský: Na toho federálního ministra vnitra by připadal ten kandidát, o kterém jsme mluvili při tom dopoledním jednání –

Václav Havel: A jak se jmenuje?

Alexandr Vondra: Jaroslav Procházka.

Václav Havel: A je ochotnej to vzít, jo?

Pavel Rychetský: Já neříkám, že je ochotnej, ale je schopnej.

Václav Havel: Ano. Já, přátelé, navrhuji tento postup: Pro Honzu Škodu, který teď dorazil, řeknu, co se tu dělo. Pak si dáme přesně pět minut pauzu. Pustíme sem Společnost za veselejší současnost. Uklidníme se, necháme si srovnat v hlavě myšlenky a pak budem pokračovat. A pro Honzu Škodu říkám, že to, o čem tady mluvíme, je přísně tajný, naprosto embargovaný. A že tady sedí ústřední tajemník strany lidové a ústřední tajemník strany socialistické – ty teda, že jo –, protože se vás extrémně týká, o čem tady mluvíme, aniž vy o tom víte. Možná ale máte zase jiné informace. Běží o složení federální vlády, úřad prezidenta a podobně. A já mám dojem, že se vás to týká, a proto tu jste. Jste na rozšířeném krizovém štábu krizového štábu Koordinačního centra Občanského fóra v Praze. Zatím je to absolutně tajný, co tady říkáme, protože se teprve tady máme dohodnout, co o tom budeme říkat kamarádům, lidem, veřejnosti, novinářům a tak dále.

A teď navrhuji pětiminutovou pauzu, abysme se z toho všeho vzpamatovali. (Ke Škodovi) Ty se nemáš z čeho vzpamatovávat, protože jsi teď přišel a nic jsi neslyšel. A pustíme sem Společnost za veselejší současnost a po pěti minutách odpočinku pokračujem.

Radim Palouš: Prosím vás, pokud možná, neodcházejte.

Václav Havel: A neopouštějte tu místnost prosím.

Radim Palouš: Neopouštět místnost!

Jednání bylo přerušeno v 17.30 asi desetiminutovou přestávkou, kterou vyplnila nezávislá iniciativa Společnost za veselejší současnost krátkým happeningem s mikulášskou nadílkou pod hesly »Nesem uhlí, aby uhlí« a »Mikuláše do vlády!«